

osnovne pojme poševne in pravokotne projekcije. Matek vsled bolezni ni mogel več sam svojih knjig preurediti. Snovi, zbrane v eni knjigi za višje razrede (V.—VIII. razred), ni bilo težko ločiti v dve knjigi. Izpopolnjenje knjig pa sta prevzela profesorja Jakob Zupančič (na c. kr. realki v Gorici) in Josip Mazi (na c. kr. realki v Ljubljani). Zupančičevo delo je predvsem: verjetnostni in zavarovalni račun (po največ v izdaji aritmetike za realke), sferična trigonometrija (v izdaji za realke) in zgodovinski dodatki v aritmetikah in geometrijah. Mazijevo delo pa so: „Osnovni pojmi poševne in pravokotne projekcije“ v geometriji za IV. in V. razred. Oba pisatelja sta se umela Matku tako prilagoditi, da enotnost knjige pri tem naglem sodelovanju ni trpela. Manj enotno je razpreden pojem funkcije, kar je samo ob sebi umevno, ker se je moral ta odstavek v knjigo sprejeti, ni pa bilo mogoče več snovi povsod temu pojmovanju prilagoditi.

Novi izrazi, ki jih doslej nismo potrebovali, so skrbno izbrani. Udomačili se bodo prav kmalu; učitelji pa bodo sami v praksi pogodili najboljše. V ušesih nam pač zvone še tujke in tako se v začetku branimo izrazov, kakor samice (unije), postopice (progresije) i. t. d.

Zunanja oprema knjig je prav lična in zasluži založništvo (Kat. tiskarna) popolno priznanje. Lep, razločen tisk, jasne slike. Posebno mi ugajajo s skrbno vnemo napravljene Mazijeve risbe.

Jos. Reisner.

Jos. Mazi: Geometrijski nazorni nauk za I. razred srednjih šol. 45 slik. V Ljubljani 1909. Založila Kat. bukvarna. V. 8°. 32 str.

Na gimnazijah je po novem učnem načrtu posvetiti geometriji večjo pozornost in važnost nego doslej; v tem oziru se gimnazije nekoliko bližajo realkam. Posebno na nižji stopnji je gledati na to, da se deček ne uči geometrije na šolski tabli, temveč na predmetih, na modelih. Mazi ni spisal svojih del šele po navodilih učnega načrta; povsod je videti, da je odličen zastopnik onih stremeljenj, ki so novi učni načrt rodila. Zato je tudi knjiga pisana tako, da mora biti učencu ne samo pripomoček za ponavljanje, ampak da jo lahko začetnik brez težave s pridom čita in se uči opazovati, sklepati in sklepe uporabljati. Spretna uporaba risalnih orodij je važen pogoj za napredek v učenju. Občudovati naravnost je spretnost Mazijevo, kako zna v drobni knjižici podati vse to učencu jasno in umljivo. Besedilo pojasnjuje tako dobre slike, da lahko nadomeščajo modele. Mazijevo delo se more kosati z vsemi matematičnimi knjigami, s katerimi so Nemci v novejšem času preplavili svoje srednje šole.

Če vpoštevamo, da so bile Močnikove knjige desetletja sploh edine v Avstriji, da so na veliko zavodih dolgo let rabili Hočevarjevo geometrijo in da piše Nemcem sedaj najmodernejše matematične učne knjige Ljubljančan Suppantschitsch in da imamo sedaj izvirne šolske knjige Matkove in Mazijeve, smemo pač ponosni biti na slovenske pisatelje — matematike.

Jos. Reisner.

Dr. Leop. Poljanec: Mineralogija in geologija za velike gimnazije. Založila in natisnila Družba sv. Mohorja v Celovcu. 1909. V. 8°, 114 str., 115 slik in geološki zemljevid avstro-ogrske monarhije. Cena K 2.80.

Poljančevo knjigo smemo upravičeno uvrstiti med priznane Erjavčeve in Paulinove prirodopisne šolske knjige, s katerimi ima skupno to prednost, da se ozira pri razlagi vedno na domačo zemljo. Pisatelj popelje učenca na podlagi splošnih znanstvenih podatkov od Pohorja, edinega pragorja na slovenskem ozemlju, preko Kamniških planin in Karavank tja do triglavskih ledenikov in snežišč, se

ustavi razen pri Postojnski jami in Križni jami tudi pri malo poznanem skladovnem vrelcu na Okroglem pri Kranju in občuduje njegovo zanimivo delovanje; skratka, kolikor je možno, kaže učencem mineraloške in geološke zglede iz domačih krajev. Na ta način se pospešuje nazorni nauk, vzbuja učencem ljubezen do predmeta, obenem pa goji zanimanje za domačo grudo.

Tvarina je skrbno in pregledno razvrščena in odgovarja popolnoma novejšim znanstvenim rezultatom. Postanek in preobraževanje zemeljskega površja prepleta ves osnutek knjige. Začetni del obsega najvažnejše pojme iz likoslovja in kristalopisa, ki sta važna pripomočka pri spoznavanju in določevanju rudnin. Izdatno okrajšana mineraloška snov je porazdeljena na primernih mestih med posamezne geološke odstavke, ki se pričenjajo oziraje se na zgodovino zemlje s poglavjem o vulkanskem delovanju. Tako so razvrščene rudnine po naravnem sestavu, to je po sorodstvu, ki se kaže v njih postanku. Popisane so, kakor so nastale v prodorninah, razkrojinah, izlužninah ter v usedlinah. Navedeni popis nam predočuje torej rudnine ne kot mrtve prirodne produkte, ampak kot važne sodelavce pri zemeljskem razvoju. Manj važne fizikalne in kemične lastnosti rudnin so izpuščene, poudarja se pa vedno njih uporaba in važnost v industriji in trgovini.

V posebni geologiji je omenjen kratek geološki obris avstro-ogrške države, ki bi pa bil lahko z ozirom na zanimive domače pokrajine nekoliko širji. Ravno tako pogrešamo marsikaterih paleontoloških podatkov.

Slog je jedrnat in splošno lahko umljiv, le mestoma je težek in preobložen z „rusicizmi“. Priporočati bi pa bilo, da se splošno veljavni in uporabljivi znanstveni izrazi obdrže in se ne prevajajo. Slovenski značaj knjige bi s tem ne trpel prav nič niti v jezikovnem niti v znanstvenem oziru.

Knjiga je opremljena s 115 lepimi slikami, ki jih je večjidel prav skrbno izvršil pisatelj sam, deloma so pa sodelovali tudi naši priznani planiski amateur-fotografi (Badiura, Brinšek, Magolič, Pavlin, Skabrnc, Vengar), le malo slik je izposojenih od tujih tvrdk. Slike kažejo torej učencem, seveda kjer je to mogoče, domače pokrajine, tako da lahko s ponosom rečemo v vsakem oziru, da, to je res slovenska srednješolska prirodopisna knjiga. Večbarvni geološki zemljevid avstro-ogrške monarhije je lično izvršila po pisateljevi risbi domača tvrdka J. Blasnika nasledn. v Ljubljani. Z ozirom na to, da so slike večinoma originalne, je cena 2 K 80 v trdo vezane knjige razmeroma nizka.

Končno naj dodam še kratko pripomnjo, ki se ne tiče samo te knjige, ampak vseh slovenskih srednješolskih knjig, ki izhajajo v domačem založništvu. Splošno je vpeljana navada, da dobivajo strokovnjaki posameznih strok brezplačen eksemplar vseh knjig svoje stroke, samo pri slovenskih založnikih deloma to še ni vpeljano. Mnogokrat se celo dogodi, da ne dobe brezplačnega izvoda niti oni, ki so pomagali pri pregledovanju in korekturah knjige. Zato se naj tudi v domačem knjigo-trštvu vpelje splošno ta navada; kakor hitro izide nova slovenska srednješolska knjiga, naj se določijo takoj vsem učiteljem iste stroke. Slovenska založništva ne bodo imela pri tem nikake škode.

Dr. Gv. Sajovic.

Franič Dragutin: Plitvička jezera i njihova okolica (19 fotografij, 9 zgodov. in geografskih kart, 3 risbe saskega kralja Frid. Avgusta II.). Zagreb, 1910. Leks. 8°. 439 str. Cena 10 K, eleg. vezana 12 K, s poštnino 98 h več. Knjigo razpošilja in sprejema naročnino knjigoveznica Lav. Schmid v Zagrebu, Gajeva ulica 6.